

Inhoud

Woord vooraf	7
1 Inleiding	9
2 Godsopenbaring in het Oude Testament	18
3 Godsopenbaring in het Nieuwe Testament	33
4 Gods eigenschappen in de Bijbel	45
5 Uitgelicht: Gods liefde	66
6 En Gods toorn dan?	75
7 Ontwikkelingen van het godsbeeld	89
8 Een beschadigd godsbeeld	103
9 Ons godsvoorbeeld	109
10 Ons godsbeeld volmaakt	117
Literatuurlijst	123

Inleiding

Eindelijk, een brief van haar! Het enige grote nadeel van het zeemansleven is lange periodes niets van je vriendin horen. Maar hier in de haven, ver van huis, ligt er dan toch een klaar; een brief van zijn Monica. Hij kan niet wachten om te lezen wat ze schrijft. ‘Lieve Arjan, ik mis je, hopelijk kom je snel naar me toe.’ Zijn hart slaat over als hij verder leest. ‘Ik verlang ernaar je stem weer te horen en je armen om me heen te voelen.’ Maar ineens stopt hij. ‘Ik ben blij dat je aangaf dat we elkaar in deze tijd op afstand ook wat vrijheid moeten gunnen.’ Dat heeft hij nooit gezegd ... ‘Fijn dat je flexibel bent en niet jaloers dat ik ook nog wat met anderen uitga.’ Arjans adem stukt even. Wat bedoelt ze te zeggen? Betekent hij evenveel voor haar als zij voor hem? ‘Wel vind ik het lastig dat je op het ene moment heel anders reageert dan een andere keer.’ Wat? Als er iemand evenwichtig is, dan hij wel. Kent ze hem wel echt? Geschokt en verdrietig legt hij de brief van zijn verloofde aan de kant. Wat ze verder schrijft, wil hij even niet lezen.

Wat kan het verstorend werken in een relatie wanneer het beeld dat je van elkaar hebt, niet klopt. Wat doe je je geliefde tekort als je de ander niet ziet zoals hij of zij is. Wat is het dan dringend noodzakelijk je beeld bij te stellen. Omwille van de ander, omwille van je relatie.

Welk beeld van God hebben wij? Het zou zomaar kunnen dat dit beeld correctie nodig heeft. We kennen immers ten dele. De apostel Johannes moet onze beperktheid van ons godsbeeld, ons beperkte zicht op Wie God is, in gedachten hebben gehad toen hij zijn toekomstverlangen deelde: 'Wij zullen Hem zien zoals Hij is' (1 Joh. 3:2). Een christen deelt, als het goed is, dit verlangen met Johannes dat Hij geopenbaard zal worden. Tot die tijd kan het met ons beeld van God zomaar misgaan. En dat werkt verstorend in onze relatie met de HEERE. Bovendien doen we Hem ermee tekort.

Zonde

De belangrijkste oorzaak dat het misgaat met ons godsbeeld, is onze zonde. Door onze zonde zijn we immers het beeld van God kwijtgeraakt. Eerder droegen we het beeld van God (Gen. 1:26). We hoefden maar naar elkaar en naar onszelf te kijken om een goed beeld van God te hebben. Hoe verwoestend is de zonde! Paulus schrijft dat we 'de heerlijkheid van de onvergankelijke God vervangen [hebben] door een beeld dat lijkt op een vergankelijk mens, op vogels en op viervoetige en kruipende dieren' (Rom. 1:23). We kozen de afgoden boven God. Zo hebben we God van Zijn eer beroofd en raakten we Zijn beeld kwijt.

Welk beeld hebben wij van God? We zullen ervan doordrongen moeten zijn dat de zonde ons zicht op God vertroebelt en dat de duivel er al vanaf het paradijs op uit is om ons een verkeerd godsbeeld bij te brengen.

Hoe komen we eigenlijk aan ons godsbeeld? Hier zijn veel antwoorden op te geven. Het belangrijkste hierin is dat God Zichzelf openbaart. Hij maakt Zichzelf aan ons bekend. Hoe gekrenkt Zijn liefde ook is (denk aan zeeman Arjan) omdat we Zijn beeld verwoest hebben en daarmee onze relatie met Hem hebben verspeeld, Hij openbaart Zichzelf. We kunnen en

mogen weten Wie Hij is, omdat Hij Zichzelf bekendmaakt in Zijn Woord en in Zijn Zoon, Jezus Christus. En bij deze openbaring moeten we, hoe verborgen ook, het werk van Zijn Geest noemen, Die God openbaart.

God openbaart Zichzelf dus in Zijn Woord en in Zijn Zoon. We kunnen dus slechts tot onze schade het Woord van God gesloten laten en slechts tot onze (eeuwige) schade aan Jezus Christus voorbijleven. Dit laat onverlet dat er in ons godsbeeld nog veel meer facetten meespelen. Niet bepalend, maar toch van groot belang is welk beeld van God op ons overgedragen is. Het godsbeeld van onze ouders, leerkrachten en ambtsdragers uit onze jeugd gaat een leven lang op enige wijze met ons mee. In zekere zin is een deel van ons godsbeeld ons dus in de 'genen' gebracht door 'deze of gene' in onze jeugd. Maar we zijn ook zélf verantwoordelijk voor ons godsbeeld. Waar voeden we ons mee? Ons godsbeeld wordt niet alleen gevormd door woorden. Zo is muziek en de emotie die dat met zich meebrengt zeker niet onbelangrijk voor de vorming van ons godsbeeld. Al zingend of muziek luisterend kunnen we Gods nabijheid ervaren en we 'belevan' hoe Hij is. Dit alles kan ook ons godsbeeld vervormen. Hierbij geldt: wanneer we ons godsbeeld niet vormen, gebeurt er toch iets met ons beeld van God. Dan ontstaat namelijk het beeld van een God Die onzichtbaar is, Die er niet toe doet, een 'misbare', een 'weggebeelde' God. Met zo'n godsbeeld lijden we schade aan onze ziel en bedroeven we bovendien onze Schep- per.

Omgangskennis

Dr. G. van den Brink en dr. C. van der Kooi benadrukken in hun *Christelijke dogmatiek* dat alle kennis die we van God hebben, omgangskennis is. Kennis van God is van een andere orde dan feitenkennis. Godskennis is per definitie relationeel, dat wil

zeggen dat we alleen iets over God kunnen zeggen in de relatie die Hij met ons aangaat. Goed om dit, al lezend, in gedachten te houden; God is Schepper, dus in relatie tot mensen die Hij schiep. God is Verlosser, in relatie tot mensen die Hij verlost. God is liefde, in relatie tot mensen die Hij liefheeft. Daarmee gaat het nadenken over Wie en hoe God is nooit buiten onze eigen persoon om. Wanneer God Zichzelf openbaart met de woorden 'Ik ben God, de Almachtige!' volgt daar direct aansluitend op: 'Wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht' (Gen. 17:1). Wie is God voor ons en wie zijn wij voor God? Gods beeld overdenken leidt, als het goed is, bij ons tot verandering. 'O Zoon, maak ons Uw beeld gelijk.'

Verbond

Dat kennis van God omgangskennis is, wordt duidelijk in het woord 'verbond'. God treedt in een relatie met mensen en zo maakt Hij Zich bekend. In een verbond kom je overeen hoe je je richting elkaar zult gedragen en daarmee openbaar je wie je voor de ander wilt zijn. We komen dit woord voor het eerst tegen in het verbond dat God met Noach sluit en in hem met alle mensen (Gen. 9:16). Daarna volgt het verbond met Abram en zijn nageslacht. Het initiatief gaat telkens van God uit. Juist in het verbond zien we hoe God is, in Zijn trouw en genade, ook voor het nageslacht. Een indrukwekkend voorbeeld is Gods ontferming over het in Egypte onderdrukte volk Israël. Wie God is en voor hen wil zijn, komt op uit Zijn verbondsliefde: 'Toen hoorde God hun gekerm, en God dacht aan Zijn verbond met Abraham, met Izak en met Jakob. En God zag naar de Israëlieten om en ontfermde Zich over hen.' (Ex. 2:24,25) Een heerlijke gedachte voor wie zich in Gods verbond opgenomen mag weten en het doopteken hiervan mag dragen.

God zien

In het nadenken over ons godsbeeld hebben we ons te realiseren dat niemand ooit God heeft gezien. (Joh. 1:18; Rom. 1:20; Kol. 1:15; 1 Tim. 1:17; Hebr. 11:27). Dit maakt bescheiden. Temeer wanneer we ons realiseren waarom we God nog nooit hebben gezien. Dit is niet omdat God schimmig of op afstand wil zijn, ook niet alleen omdat Hij geest is. Nee, het heeft te maken met Zijn indrukwekkende grootheid en heiligheid. Te groot voor onze ogen. Zelfs over de tijd van het paradijs lezen we niet dat Adam en Eva oog in oog met God stonden. Ze hoorden Zijn stem, de wind van de namiddag sprak van Zijn aanwezigheid, maar we lezen niet dat ze God zagen. Althans, niet direct. Indirect wel, want als ze naar elkaar keken, zagen ze Gods beeld. Paradijselijk mooi.

Na de zondeval was het kunnen zien van God verder weg dan ooit. Mozes verlangde Gods heerlijkheid te zien (Ex. 33:18). Een prachtig verlangen. Maar God zien gaat zomaar niet. 'U zou Mijn aangezicht niet kunnen zien, want geen mens kan Mij zien en in leven blijven.' (Ex. 33:20) Het niet kunnen zien van God is niet omdat Hij niet op de mens betrokken is, maar Hij verbergt Zich vanwege Zijn liefde. We zouden als zondige mensen Zijn heerlijkheid niet kunnen verdragen.

Niemand heeft ooit God gezien. Toch openbaart God Zich op meerdere momenten in het Oude en Nieuwe Testament. In het volgende hoofdstuk gaan we erop in wat deze openbaring betekent voor ons godsbeeld. Nu vast lichten we er de momenten uit waarop mensen toch iets van God gezien hebben. Hij wil geen onbekende God zijn, maar treedt in een relatie met zondige mensen. Iemand noemde het 'getemperde heerlijkheid'. En dat geeft wel mooi weer wat er gebeurt: God openbaart Zich zo dat Hij in Zijn verhevenheid nabij komt.

Zijn verbondskinderen zagen Hem slechts in menselijke of engelengedaante. Denk aan de verschijning van de HEERE aan

Abraham bij de eikenbossen van Mamre (Gen. 18), aan Jakob die worstelde bij de Jabbok en God van aangezicht tot aangezicht zag (Gen. 32:30) en aan Mozes bij het brandende braambos (Ex. 3:2), waar de Engel van de HEERE aangaf de God van Abraham, Izak en Jakob te zijn. Het geeft te denken met hoeveel eerbied en besef van heiligheid deze verschijningen omgeven zijn. Deze bijbelgedeelten zijn het waard om te lezen en in stilte de grootheid van God te overdenken. Jakob riep verwonderd uit: 'Ik heb God gezien van aangezicht tot aangezicht, en mijn leven (letterlijk: 'ziel') is gered' (Gen. 32:32).

Veelzeggend is in dit verband ook wat er met Mozes' gezicht gebeurde, toen hij bij God op de Sinai geweest was.

En het gebeurde, toen Mozes van de berg Sinai afdaalde – de twee tafelen van de getuigenis waren in Mozes' hand, toen hij van de berg afdaalde – dat Mozes niet wist dat de huid van zijn gezicht glansde, omdat de HEERE met hem gesproken had. Aäron en al de Israëlieten keken Mozes aan, en zie, de huid van zijn gezicht glansde. Daarom waren zij bevreesd om dichter bij hem te komen.

(Ex. 34:29,30)

Overigens gebeurt er bij de verbondssluiting na de wetgeving op de Sinai nog wel iets wat in dit verband opmerkelijk genoemd kan worden. Mozes, Aäron en de oudsten klommen, op Gods bevel, de berg op en dan lezen we: 'En zij zagen de God van Israël' (Ex. 24:10). Ook hier spreekt Gods heiligheid, in de verwondering dat God Zijn hand vervolgens niet naar hen uitstrekt en ze – nadat ze God gezien hebben – 'gewoon' kunnen eten en drinken (vs. 11). Het opmerkelijke is dat hier geen sprake lijkt van een menselijke of engelgedaante. Exegeten hebben zich gebogen over de vraag hoe deze woorden zich verhouden tot bovengenoemde teksten dat niemand God heeft gezien. Het is

opvallend dat er geen beschrijving volgt van wat ze zagen. Kennelijk is dit niet te vangen in een beeld of in woorden. Er volgt slechts een beschrijving van wat onder Zijn voeten was. Dat is al hemels. En daar stopt het. God is immers een geest. Ze zagen de plaats waar Hij stond. Oogverblindend. Ze zagen Zijn heerlijkheid in licht en vuur. Dat moet een vergezicht geweest zijn! Het gaat ons voorstellingsvermogen te boven. Belangrijker dan de vraag hoe we het niet of wel zien van God in de verschillende teksten helemaal bij elkaar kunnen krijgen, lijkt me verwondering over het moment waarop Mozes en de oudsten God zien. Het is veelzeggend dat er direct voorafgaand aan dit zien van God bloed vloeit, verbondsbloed dat heenwijst naar de beloofde Messias. Wie in deze Messias leerde geloven, mag zich in een herstelde relatie met God weten. Die krijgt het juiste zicht op God.

Ook in het Nieuwe Testament zagen mensen God niet rechtstreeks, maar in een menselijke gedaante, namelijk in Jezus Christus: 'Niemand heeft ooit God gezien; de eniggeboren Zoon, Die in de schoot van de Vader is, Die heeft Hem ons verklaard' (Joh. 1:18). Het zien van Hem ging ook in het Nieuwe Testament niet zonder vrees en beven (Openb. 1:17). Tegelijkertijd komt God in Christus zo nabij dat dan klinken mag: Vrees niet!

Onze God is de God van het Woord. Hij openbaart Zich meestentijds via de oorroep; Hij geeft in de Bijbel rechtstreeks of bij monde van de profeten woorden aan Wie Hij is en voor ons wil zijn. Toch geeft bovenstaande bloemlezing over de óógpoort ons ook veel stof tot overdenking. En moet dit ons niet het meest op het netvlies blijven staan: heilig is de HEERE, de God van de legermachten. Met wie deze HEERE vreest, wil Hij vertrouwelijk omgaan (Ps. 25:14). Tegelijkertijd heeft die vertrouwelijke omgaan ook diepe eerbied in zich voor Wie Hij is.

Het godsbeeld in onze opvoeding

God maakt Zich bekend opdat wij een goed beeld van Hem hebben. Opdat we Hem kennen zoals Hij is en liefhebben, dienen en vrezen zoals Hij is. Opdat we geen gesneden beeld maken, Hem neerzetten en naar behoefte wegzetten (want dat kun je met een beeld), zoals Hij níet is.

Het kan zomaar zijn dat het godsbeeld dat onze ouders hadden, bepalender is voor ons godsbeeld dan we zouden willen. En let wel: we kunnen enerzijds het godsbeeld van onze ouders te klakkeloos en vanzelfsprekend overnemen en anderzijds hun godsbeeld als te eenzijdig wegzetten en er afstand van nemen. Niet zelden schieten we dan door naar de andere kant. Als we bijvoorbeeld het beeld van God dat onze ouders meegaven, wegzetten omdat het ons te 'boemanachtig' is, kunnen we ook doorschieten naar een 'lievig' godsbeeld, dat we op deze wijze noch in het Oude noch in het Nieuwe Testament tegenkomen.

Het is goed om, voordat we verder lezen, een moment te nemen om ons eigen godsbeeld te vergelijken met dat van onze ouders. Goed om een open houding, een biddende ontvankelijkheid te zoeken, voordat we het vervolg over Gods zelfopenbaring tot ons nemen.

Correctie

Dit vraagt bewustwording en een bepaalde openheid om ons godsbeeld te laten corrigeren. Dieper gezegd: het vraagt om de leiding van de Heilige Geest om 'open te staan' voor zo'n correctie. Maar het kan wel noodzakelijk zijn. Want zeg nu zelf: een relatie hebben met God Die niet bestaat, is toch gedoemd vast te lopen? In leven of in sterven.

Hoe heilzaam is het om ons telkens te laten corrigeren in ons beeld van God. Dit vraagt een bewustwording van ons eigen

godsbeeld en een open houding in de vraag of bijbelse bijstelling nodig is. Komt mijn beeld van God wel overeen met hoe Hij Zich in de Schrift openbaart? En is de God in Wie ik geloof wel Dezelfde als de Vader van onze Heere Jezus Christus, Die zei: 'Wie Mij gezien heeft, heeft de Vader gezien' (Joh. 14:9)?

Is Hij het niet waard dat we ons godsbeeld ijken en bijstellen naar hoe Hij werkelijk is? Hij kan er alleen maar heerlijker door worden. Tegelijkertijd past bescheidenheid over wat dit boekje en het gebruik ervan bij kan dragen aan ons godsbeeld: '*Deus semper maior.*' God is altijd groter! Wij kennen ten dele. Dat begreep Jacqueline van der Waals heel goed toen ze, zeer ernstig ziek, dichtte: 'Eenmaal zie ik al Uw luister, als ik in Uw hemel kom.'

Gespreksvragen

1. Wat raakt je in hoe God Zich zichtbaar openbaart in de Bijbel?
2. Wat betekent de heiligheid van God, die uit de zichtbare verschijningen spreekt, voor ons in gebed, bijbellezen, eredienst en kringwerk?
3. Wie of wat is voor jou het meest bepalend geweest in jouw godsbeeld?
4. In welk opzicht is jouw godsbeeld de jaren door veranderd? Of is het juist stabiel gebleven?
5. Is het voor jou denkbaar dat jouw godsbeeld bijstelling behoeft? Heeft dit ook een spannende kant?
6. Welke rol speel jij in de vorming van een godsbeeld bij anderen?

Leestip

Bij dit hoofdstuk kan Exodus 14 gelezen worden.